

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

De nomine sanctissimæ Virginis. Sectio Prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

fuerunt. Nec prætereundum, quòd non *adificata*, sed *fundata* in sapphiris dicitur, quoniam etiam ea, quæ in Virgine inferiora videbantur, & quasi totius ædificij fundamenta, cœlestia planè fuerunt: potissimum verò eius humilitas, in quâ tantquam in sapphiro fundata cœlum quoddam splendidissimum retulit. Accedit, quòd sapphirus, si excellat, insigniri solet pulcherrima stella, vt colligitur ex Plin. lib. 37. cap. 9. quòd præcipuè ad Virginem pertinet, quæ sapphirus fuit gerens pulcherrimam stellam, hoc est, Christum, qui stella appellatur Apoc. 1. *Qui vicerit, dabo illi stellam matutinam*, id est, meipsum, vt nonnulli interpretantur. Denique cur non dicatur Virgo omnino cœlestis, quam sol vestit, Luna calceat, stellæ coronant?

Plinius.
B. Virgo sapphirus stella
1. Christo insignita.
Apoc. 1. 2. 8.

COMMENTARIUM SECUNDVM EXEGETICVM.

De Virgine Deipara, in quo mulieris appellatio explicatur.

De nomine sanctissimæ Virginis.

SECTIO PRIMÆ.

I.

EQVITVR ordine in visione Ioannis explicandum, cur Virgo sanctissima dicatur mulier. Et quoniam postulat doctrinæ ratio, vt non solum, cur Virgo appelletur mulier, sed etiam qualis mulier illa fuerit doceamus: disputabimus hoc commentario de eximia Virginis forma, vel de duplici & animi, & corporis pulchritudine: hæc enim solet esse præcipua in fœminis prærogatiua. Sed prius de excellentis huius mulieris nomine disserendum.

II.

Tria nomina
tetragram-
mata apud
Hebræos.

Clem. Alex.
Theodor.

D. Hieron.
Greg. Naz.
Orig.
Euseb. Cæs.
Theodor.
Nomen Dei
cur ineffabi-
le.

Pro ampliori igitur cognitione eorum, quæ dicturi sumus, oportet altius repetito principio aduertere tria esse Hebræa nomina tetragrammata, vel quadrilitera mysteriorum plenissima, & quæ maximè pertinent ad excellentiam nominis Mariæ explicandam. Primum est nomen Dei ineffabile, quod ab Hebræis dicitur, *Semhamphoras*, id est, nomen expositum: id nomen communiter dicitur *Iehonah*: sed multò verius est germanam eius nominis prononciationem ignotam veteribus fuisse, & adhuc ignorari: vnde quidam efferebant *Iahoh*, vt Clemens Alex. lib. 5. Strom. alij *Iaueh*, sine *Iah*, vt Theodoret. in quæst. super Exod. quæst. 15. Nullus verò antiquorum *Iehonah*, vt modò communiter prononciatur, imò omnes eiusmodi nomen *ἄνεξφώνητον*, id est, ineffabile appellarunt: quemadmodum docent Diuus Hieronymus epist. 136. ad Marcel. D. Gregorius Nazianzen. orat. 4. de Theologia, Origen. homil. 14. super Num. Euseb. Cæs. lib. 11. de præpar. Euang. cap. 8. Theodoret loco citato: quanquam Hebræi dicant appellari ineffabile, non quòd prononciari non possit, sed quòd nemini illud prononciare licitum fuerit, præterquam summo Sacerdoti, idque solum in benedictionibus, quæ fiebant in templo: imò putabant, si quis illud irreuerenter prononciasset, fore periculum, ne rueret vniuersa mundi fabrica. Itaque vbi-
cunque illud in sacris literis offenderent, loco eius legebant *Adonai*, vel *Elohim*.
Cæterum

Cæterum licet eius germana pronuntiatio ignota sit, illud constat nomen esse tetragrammaton, id est, quatuor literis constans consonantibus, quæ sunt iod, he, vai, he 777. Quænam verò puncta, quibus loco vocalium Hebræi vtuntur, subintelligenda sunt sub eiusmodi consonantibus, hoc verò dicimus igitur olim fuisse veli ipsi Hebræis, quippe qui sine punctis legebant. Punctorum enim usus, & inuentio fuit à posterioribus Hebræis excogitata, ne lingua Hebræa penitus interiret: id quod factum fuisse anno quadringentesimo trigesimo sexto ab euerfione templi Hierosolymitani, hoc est, anno Domini quadringentesimo septuagesimo sexto apud Tyberiadem Palæstinæ existimat Helias Leuita Germanus in præfat. Masloret.

Punctorum inuentio quædo excogitata ab Hebræis. Helias Leuita.

Quod ad mysterium nominis pertinet, primò certum est vel ipsis Hebræis au-
toribus nomen hoc ineffabile nunquam tribui in sacris literis nisi Deo per effici-
entiam: ex quo multa testimonia aduersus Hebræos depromuntur ad probandam
diuinitatem Messia, cui in sacris literis sacrissimè nomè ineffabile tribuitur, veluti
Hierem. 23. *Suscitabo David germen iustum: & regnabit Rex, & sapiens erit: & faciet iu-
dicium, & iustitiam in terra. In diebus illis saluabitur Iuda, & Israel habitabit confidenter,*
& hoc est nomen, quod vocabunt eum, Iehouah iustum noster. Quo testimonio cum se pre-
mi viderent Hebræi, conati sunt immutatis punctis textum corrumpere, & pro
יהוה, id est, *vocabunt, facere יהוה, id est, vocabit, vt sit sensus Messiam vocaturum*
Deum Iehouah, iustum nostrum: non ipsum appellandum *Iehouah,* Quorum tamen
corruptelam manifestè redarguit Paraphrastes Chaldaicus cù ita transtulit: *Hæc*
est nomen, quod ipsi vocabunt eum, Iehouah iustum noster. Mitto sexcenta alia testimonia
quæ non est huius loci commemorare. Secundò, Nomen ineffabile in antiquis
Hebræorum codicibus reperitur compendio literarum scriptum tribus literis
iod in trianguli formam dispositis supposito vno camets, & vno circulo inclulus:
id quod ad sanctissimam Trinitatis mysterium significandum pertinebat. Enim verò
quoniam iod interpretatur principium, ratio autem principij conuenit omnibus
tribus personis Diuinis comparatione creaturarum: idcirco tres diuina personæ
per tria iodim exprimebantur. Includebantur autem tria illa iodim vno circulo
tum ad significandam naturæ diuinæ in tribus personis identitatem, quod etiam
per camets suppositum innuebatur, tum vt indicaretur personas diuinas compa-
ratione creaturarum non tria esse principia, sed vnum dumtaxat principium.
Tertiò, Ipsis literis nominis ineffabilis explicitè positis idem Trinitatis mysteriū
innuitur, vt expendit Galatinus lib. 2. arcanorum Catholicæ veritatis cap. 10.
Prima enim litera iod, quæ interpretatur principium, significat Patrem, qui prin-
cipium est reliquarum personarum. Secunda he, quæ esse, vel viuere significat,
innuitur persona Filij, in quo omnia vita erant. Tertia vai, quæ apud Hebræos
est dictio copulatiua, notat Spiritum sanctum, qui nexus est Patris, & Filij, cum
sit vtriusque amor. Quarta est he, geminatur enim secunda litera, quæ Filium in-
nuo, duplicem ob causam: vna est, quia solus Filius habet relationem producen-
tis, & producti, cum Pater sit producens: & non productus: Spiritus sanctus pro-
ductus, & non producens. Altera propter duplicem naturam, & vt in ipso no-
mine ineffabili mysterium incarnationis etiam ineffabile declaratur.

III. Nomen ineffabile solum tribuitur Deo per essentiam Hier. 23. 5.

Paraph. Chald.

Sancti Trinitatis mysterium literis nominis ineffabilis innuitur.

Galatin.

III. Item & mysterium incarnationis. Ex literis nominis ineffabilis quæ nominis conueniant. Heb.

Quartò, Ex quatuor literis nominis ineffabilis Hebræi tria nomina conficiunt:
vnum est *Iah,* quod Deum significat, & estque finis vocis *Halleluiab,* id est, *laudare*
Deum. Hoc nomen vult designare personam Patris. Alterum est *ih,* quod in-
terpretatur *ipse,* Filiumque designat, quem Propheta venturum, & digito mon-
strandum pronunciarunt iuxta illud Esaiæ cap. 55. *Dem ipse veniet, & saluabit vos:*

Esai. 35. 4.
& 42. 8.

R. M. yfes.
Leuit. 26. 12.
Esai. 25. 6.

Item quos
componant
tempora.
Aug. Eugu.
Exod. 3. 14.

Exod. 28. 36.

Nomen ineffabile gestabat in fronte summus Sacerdos.
D. Hieron. Sap. 18. 24.

V.
Seruatoris
nomen tetra-
grammaton.

Helias Leo.

R. Haccad.

Gen. 49. 10.

& Esai, 42. *Ego Deus, ipse est nomen meum.* Sic enim transferri potest ex Hebræo, pro quo nos habemus: *Ego Dominus, hoc est nomen meum: Hu*, id est, ipse apud Hebræos etiam est Dei nomen. Unde R. Moyses Gerundensis super illa verba Leuit. 25. *Ambulabo inter vos, & ero Deus vester*: sic ait. In futuro tempore pueri Israelitici Deum sunt digito demonstraturi iuxta illud Esai. 25. *Ecce Deus noster iste, & expectamus eum.* Tertium nomen est *Yehu*, hoc est, *& ipse*, designatque Spiritum sanctam: quia ipse quoque visibiliter mittendus erat per visibile signum, tamen absque illius natura hypostatica vnione. Quinto, Literæ nominis ineffabilis componunt tria tempora, id est, præteritum, præsens, & futurum, nimirum *יהוה*, id est, *fuit*, *יהוה* est: & *יהוה* erit. Itaque eodem nomine ineffabili æternitas Dei explicatur. Imò non sine probabilitate Aug. Eugub. *is* annotat. super Exod. cap. 3. existimat nomen ineffabile nihil aliud esse, quam tertiam personam futuri verbi substantiui, quæ tertia persona habetur Exod. 3. cum Deus dixit Moyse: *Ego sum, qui sum*: nam si ad verbum transferas ex Hebræo, dicendum est: *Ero qui ero*, hoc enim significant illa verba *אני הוה אהיה*: voluntque nonnulli eo loco posuisse Deum nomen ineffabile, quod nihil aliud sit, quam tertia illa persona futuri. Verum quoniam apud Hebræos futura pro præteritis, & præsentibus vsurpari solent, cum Deus dicit: *Ero qui ero*, omnia tempora complectitur. Postremò, Nomen ineffabile in aurea lamina inculptum gestabat summus Sacerdos tiaræ impositum, & à fronte pendens, quemadmodum præcipitur Exod. 28. *Faciès & laminam de auro purissimo, in qua sculpses opera celsætoris sanctum Domino: ligabisque eam vitæ hyacinthina, & eris super tiam.* Nomen ineffabile gestabat in fronte summus Sacerdos. Quo loco per sanctum Domino, D. Hieronymus ad Fabiolam de veste sacerdotali intelligit nomen ineffabile. *Octaua*, inquit, est lamina aurea, in qua scriptum est Dei nomen Hebræicis quatuor literis, *iod, he, vau, he*, quod apud illos ineffabile nuncupatur. De eodem nomine est sermo Sap. 18. *Magnificencia tua in diademate capiti illius scripta erat*: quibus verbis ipsum ineffabile appellatur per excellentiam magnificencia Dei, eo quod Deum non per ordinem ad creaturas, sed ut in se est, significet.

V.
Secundum nomen tetragrammaton est nomen seruatoris nostri, qui Hebræicè appellatur *יהוה*, constatque quatuor literis, nimirum *iod, schin, vau, & ghain*, à radice, *יהוה* quæ & salutare, & salutem significat. Qua quidem etiam in re Hebræi nobis aduersantur non ferentes seruatoris nostri nomen tetragrammaton esse, & à salute deriuatum: itaque non esse appellandum *יהוה* *Iesuagh*, sed *Iesu*, ut nos dicimus, tribus tantum literis, *iod, schin, & vau*: in quibus etiam est Helias Leuita Germanus. Circumfertur etiam in plumbeis imaginibus (quarum vnam vidimus) inculpta imago Christi cum inscriptione Hebræica nominis Iesu per literas, *aleph, iod, schin, & vau*: sed perperam, omnino enim in nomine Saluatoris ponenda est litera ghain, ut à salute deriuari possit, ut inferius dicemus. Quare rumpantur licet Hebræi, Saluator *Iesuagh* appellatur nomine tetragrammato, siue quadrilatero, & deducto à salute: id quod in primis multo ante aduentum Christi affirmavit Rabbi Haccados sum nax apud Hebræos auctoritatis, qui floruit tempore Consulum Romanorum. Is enim (ut refert Galatinus in libro tertio arcan. capite decimo octauo.) Antoninum Consulem alloquens sic ait: *Quis Messias homines saluabit, vocabitur Iesuagh: gentes autem alterius nationis, quæ fidem eius sectabuntur, vocabunt eum Iesum: & propterea insipientes hoc nomen Iesu designatum in textu Genesim quadragesimo nono: Veniat qui mittendus est, & ipse. Si enim accipias in Hebræo primas literas harum dictionum, conficies nomen Iesu.* Hæc Rabbi Haccados, quem Iudæi Magistrum sanctum nostrum vocant. Non continetur autem in illis literis nomen ipsum integrum Iesuagh, sed Iesu, ut nos appellamus

pellamus, vt indicaretur ita à Gentibus appellandum. Vt verò id ita esse intelli-
gas Hebrææ dictiones sunt huiusmodi יֵשׁוּעַ בְּרִי וְיֵשׁוּעַ בְּרִי. Eodem artificio vsa est Sybil-
la Erythraea, quæ circa tempora Ezechie Regis floruit: ea enim quædam Græca
carmina de Christo composuit, quorum primæ literæ, vnde inchoantur, confi-
ciunt huiusmodi sententiam: *Ἰησοῦς Χριστὸς θεοῦ υἱὸς σωτήρ*, id est, *Iesus Christus*
Dei filius saluator vt auctor est D. Aug. lib. 18. de ciu. cap. 23. Secundò, Probatur ter-
uatoris nomen scribendum esse Hebræicè quatuor nominatis literis ex Hebræico
Euangelio, quod Matthæi nomine circumfertur, vbi cap. 1. ita legimus. *Πῦρον*
Maria de qua natus est Iesuagh.

Sibylla
Eryth.

D. August.

Matth. 1. 26.

Tertiò, Ex titulo Dominicæ crucis, qui Romæ in sancta cruce in Hierusalem
etiam nunc visitur, vbi *Iesuagh* scriptum est per quatuor literas, vt refert Pagninus
in suo Hebræico dictionario, quem citat Cornel. Ianfen. in Concord. Euang. c. 7.
idemque testatur Xystus Senens. lib. 2. suæ Biblioth. in Pontio Pilato, vbi assert titu-
lum crucis Hebræicè, Græcè, & Latinè, & in titulo Hebræicè conscripto habe-
tur nomen Iesuagh. Confirmatur, quia vt refert frater Rodericus de Yepes Hie-
ronymianus in sua Palestina descriptione, & Christi peregrinatione, sententia
Pilati aduersus Dominum pronunciata inuenta fuit Amitherni Hebræicis lite-
ris conscripta: vbi etiam nomen seruatoris ponebatur Hebræicè *Iesuagh*. Denique
Gabriel Luca 1. dixit seruatore appellandum Iesum à saluando: *Ἐοκάβη τὸ ὄνομα αὐτοῦ*
Iesum ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum: vbi manifestè tradidit ety-
mon nominis: non potest autem deriuari à salute, nisi sit Iesuagh cum ghain in fi-
ne: salus enim Hebræicè est iasagh per ghain in fine, vt diximus.

VI.
Titulum S.
cruce visitur
Roma.
Pagninus.
Ianfenus.
Xyst Senens.
Rod. Yepes.
Pilati senten-
tia aduersus
Dominum
inuenta A-
mitherni.
Luc. 1. 31.

Ex his triplex error eduicitur: vnus est Osiãdri Germani contendentis nomen
Saluatoris iisdem prorsus literis consistare, quibus nomē ineffabile, interposita tantū
litera schin, qua nomē illud ineffabile factū sit effabile, postquam inuisibilis olim
Deus factus est per incarnationē visibilis: quæ sententia refertur à Galat. lib. 3. Ar-
can. c. 18. Eā verò conatur ostendere Osiãder primū ex eo, quod Hebræi nomen
Saluatoris dicūt esse Iesu quasi abbreviātes nomē ineffabile, reiciētēsq; vt sæ-
pè solēt, literā he in medio, & in fine. Deinde, quia Paulus ad Philip. 2. docet datū
fuisse Christo non ē, quod est super omne nomē: quod de nullo alio nomine ve-
rū esse potest, quā de nomine ineffabili. Verū hæc nullam vim habent: si enim
Hebræi Christi nomen volunt esse Iesu, id faciunt per contemptum auferentes
literam ghain, ne Christum dictum Saluatorem cogantur admittere. Est etiam
nomen Iesuagh super omne nomen, tum quia in solo isto nomine Deo genu fle-
ctitur cælestium, terrestrium, & infernorum: tum quia ipsum nomen ineffabile
in nomine Iesuagh continetur, vt inferiùs dicemus. Secundus error fuit aliorum,
qui putarunt Saluatoris nomen non esse Iesuagh, sed Iehosuagh, id est, quinque
literarum, quibus etiam consensit Bellarmin. in exercitatione Grammaticæ He-
brææ super Psalm. 34. vers. 7. existimans Iesuagh non Saluatorem, sed salutem si-
gnificare: cum contrarium necessariis rationibus demonstratum sit, & apertè do-
ceat Sanctus Pagninus Hebrææ linguæ peritissimus in radice iasagh, vbi multis
testimoniis ostendit salutem appellari Hebræicè iasagh, non iesagh, nisi post ghain
addatur tau, & dicamus Iesuaght, quorum nominum similitudo errandi fortasse
occasionem præbuit. Tertius error fuit Petri Galatini libro tertio Arcan. capit.
18. aientis nullum alium præter Messiam appellatum fuisse Iesuagh, eamque
ob causam nomen Messie nouum futurum prænunciari Esai. sexagesimo secun-
do: *Ἐοκάβη τὸ ὄνομα αὐτοῦ, quod os Domini neminabit.* Itaque Iesum filium
Naue, Iesum filium Syrach, & Iesum filium Iosedech Sacerdotis magni non fuisse

VII.
Conuincitur
Osiãdri er-
ror circa no-
men Salua-
toris.
Philip. 2.
Secundus
error circa
idem nomen.
Bellarmin.
Tertius asse-
rent nullum
alium præter
Messiam ap-
pellatum Ie-
suagh.
Esai. 61. 2.

Esd. 2. 6.

dictos Iesuagh, sed Iehosuagh, quod nomen sonat, *Deus saluabit*: perspicue enim fallitur. Nam 1. Esdr. 2. ubi nos habemus *filij Iosue*, Hebraicè est *filij Iosuah* iisdem quatuor literis, quibus constat nomen Saluatoris, & inferius, *In domo Iosue*, Hebraicè, *Iosuah*: & paulò post, *filij Iosuah*. Alius etiam nominatur Iesuagh 1. Paral. 24. & alius 2. Paralip. 31. Itaque quamuis illi tres, quos affert Galatinus, non Iesuagh appellentur: habemus tamen alios nimirum quatuor, qui eodem Saluatoris nomine dicti sunt: miròque Galatinum commotum fuisse testimonio illo Esaiæ 92. *Vocabitur tibi nomen nouum*: cum ibi non sit sermo de Christo, sed de Ecclesia, ut patet ex contextu Hebræo, ubi vox illa, *tibi*, est feminini generis: habetur enim Hebraicè 77: si autem de Messia sermo esset, dicere oportuisset 77.

VIII.

Nomen Iesu
compendium
nominis ineffabilis.

Quod ad mysterium nominis Iesuagh atinet, primum due literæ nominis ineffabilis, nimirum iod, & vai in Saluatoris nomine continentur: imo quidam apud Galatinum loco citato existimant nomen Iesu, ut à nobis effertur, esse veluti compendium nominis ineffabilis. Præcipue enim literæ nominis ineffabilis sunt illæ tres Iod, he, vai: quarta enim non est distincta à secunda: at hæ tres literæ simul iunctæ efficiunt *Ihu*, quibus si superponatur vnâ crux instar tituli, relinquatur scriptum per compendium nomen Iesu: atque ita nomen ineffabile manebit

Ioan. Cher.

Tot præcepta
affirmatiua
Hebræi quot
ossæ sunt in
corpore, &
tot negatiua
quot nerui.
Ioan. 5. 22.

inclusum in nomine Saluatoris. Secundo Ioan. Cheradamus in suo alphabeto lingue sanctæ mysticè exposita obseruauit maximo quodam mysterio data esse Hebræis tot præcepta affirmatiua, quot sunt ossæ in corpore humano, videlicet ducenta quadraginta octo: & tot negatiua, quot sunt nerui in eodem corpore, nimirum trecenta sexaginta quinque: nã isti duo numeri efficiunt tredecim, & sexcenta: quem eundem numerum reddunt duo nomina *Elohim, Iesu*, tribus tantum literis Hebraicè scriptum. Si tamen non literæ componentes nomen Elohim, sed nomina ipsa literarum computentur, & vnâ addatur vnitas: tunc iuxta doctrinam secretiorum Theologorum illud mysterium indicari existimat, quod plenitudo iudicij contenta in nomine Elohim (quod interpretatur iudices) data sit Iesu iuxta illud Ioãnis quinto: *Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio*: & quia ratio reddenda est omnium, quæ sicut contra præcepta tum affirmatiua, tum negatiua, idcirco numerum omnium præceptorum iis duobus nominibus contineri.

XI.

B. Virgine
nomen tetra-
grammaton.
Septuag.

Tertium denique nomen tetragrammaton est nomen sacerrimæ Virginis, quod quatuor literis constat, *mem, res, iod, mem*. Est enim nomen Virginis Hebraicè quidem Mirjam dissyllabum cum accentu in vltima, pronunciato iod tanquã consonante, ut patet Luca 1. Chaldaicè autem Matjam etiam dissyllabum lecto iod, ut consonante. Quod autem Hebraicè nomen Virginis sit Mirjam, perspicuum est ex eo, quoddam legimus nomen Mariæ sororis Moysi Exod. 15. ubi Septuaginta transtulerunt *Mariam* cum accentu in vltima, indeclinabile, trissyllabum. Syriacè etiam appellatur Virgo *Mariam* dissyllabum, ut patet Luc. 1. imò & Græcè ibidem etiam legimus *Mariam* trissyllabum, indeclinabile: quanquam

Sibyl. Eryth.

Georg. Ven.
B. Virgo cur
princeps fa-
cietur dicta

qui Matheum Græcè transtulit, nomen *Maria* declinauerit, cap. 1. transferens *virum Marias*, quemadmodum etiam id nomen vsurpat Sibylla Erythræa lib. 8. oraculorum. Itaque cernis nomen Virginis Hebraicè, Chaldaicè, & Syriacè esse tetragrammaton: vocales enim, quibus legitur, neque apud Hebræos, neque apud Syros literæ sunt, sed quædam puncta, siue notulæ, quæ vicem vocalium subeunt. Quod verò ad mysterium spectat, notandum primo ex Georg. Veneto in Harm. mundi cant. 1. ton. 5. cap. 7. Hebræos inter sua arcana abditissima, & sacerrima illud etiam tradere vnâ esse creaturam omnibus aliis excellentiorem, & veluti Principem reliquarum, quam *Mitraton* appellant, hoc est, *Principem facie*.

per facierum: quia nimirum semper assistat coram summo Imperatore Deo, potestatemque habeat reliquos ad eius faciem, & conspectum introducere: additque literas, ex quibus constat nomen *Mitraton*, conficere numerum nongentorum nonaginta novem: quem eundem numerum reddunt literae nominis *Mariae*, ut non immerito credi debeat illam esse creaturam illam praestantissimam Praenicipem facierum, ad quam pertineat reliquos ad conspectum Dei introducere.

Secundo, Aduertendum ex Galatino lib. 7. arcan. cap. 2. haec duo nomina *Iesu*, & *Mariam* ratione Arithmetica ascendere ad numerum *Berith*, quod nomen significat pactum: unde Cabalisticum illum Hierem. 33. *Nisi pactum meum* (supple, esset) *diem ac noctem, leges caelo, & terra non posuissem*: (ita enim transferunt ex Hebraeo pro eo, quod nos habemus, *si irritum potest fieri pactum meum cum die, & pactum meum cum nocte, ut non sit dies & nox in tempore suo*) sic interpretantur, *Nisi pactum meum esset, id est, nisi amore mei Iesu, & Mariae die & nocte, leges caelo, & terra non posuisset, id est, mundum non creasset*. Itaque volunt mundum a Deo conditum propter Iesum, & Mariam.

Tertio, De nomine *Mirjam* matris Messiae illud expendit R. Haccados apud Galatinum lib. 7. Arcan. cap. 13. contineri eiusmodi nomen in illis verbis Esaiæ 9. *וְרַמְבַּחַרְמָה* id est, *ad multiplicandum imperium*: pro quo nos habemus: *et multiplicabitur eius imperium*: ubi est sermo ad literam de Messia Docetigitur R. Haccados in his verbis contineri haec duo nomina *Mirjam sarab*, id est, *Maria domina*, quod fuse colligit, ut nimirum indicaretur Mariam matrem Messiae esse dominam vniuersi, simulque cum principatu Messiae eius principatum multiplicandum. Illud etiam obiter obserua verbum *temarbeh*, id est, *ad multiplicandum habere illud* *M* clausum in medio dictionis praeter morem Hebraeorum: habent enim duo *M*, vnum clausum *ב*, quo vtuntur tantum in fine dictionum: alterum apertum *ב*, quo vtuntur in principio, & medio. Quare Hebraei non sine magno aliquo mysterio docent in medio huius dictionis esse *M* clausum: sed illud est potissimum Messiam, cuius imperium multiplicandum praedicitur, ex Virgine omnino clausa nasciturum. Postremo nomen *Mariae* non solum est tetragrammaton: sed etiam suo modo ineffabile non tantum hominibus, sed etiam ipsi Angelis. Idcirco enim arbitramur Gabrielem Luc. 1. cum primum est alloquutus Virginem, non dixisse: *Aue Maria*, sed *Aue gratia plena*: quia nimirum non est ausus praereuerentia nomen Virginis, vtpote ineffabile efferre: nisi postquam ex colloquio Virginis familiarior iam redditus tandem dixit: *Ne timeas Maria*.

Quem numerum efficiant literae nominis Mariae.

X. Galatino. Hier. 33. 20

Mundus conditus propter Iesum, & Mariam.

XI. R. Haccados Eja. 9. 7.

B. Maria vniuersi Domina.

Eiusdem partitio & integritas.

Mariae nomen etiam Angelis ineffabile.

Luc. 1. 28. 30

De significatione nominis Mariae.

SECTIO II.

HAecenus ostendimus nomen Virginis tetragrammaton esse: nunc de eius etymologia dicendum, & deinde nonnulla Virginis encomia eruenda. Igitur D. Hieron. lib. de nominibus Hebraicis, titulo *De nominibus ex lib. Exodi*. sic ait. *Maria illuminatrix mea, vel illuminans eos, aut smyrna maris, vel stella maris*. In titulo autem *De Euangelio Matth.* idem fustus explanans haec addit: *Mariam plerique aestimant interpretari, illuminant me isti, vel illuminatrix, vel smyrna maris: sed mihi nequaquam videtur: Melius autem est, ut dicamus sonare stellam maris, sive amarum mare: sciendumque, quod Maria sermone Syro domina nuncupatur. Haec ille. Idemque docent Eucherius libro 2. Instruct. cap. 1. *Maria, inquit, illuminata, sive stella maris: sed sermone Syro domina, D. Epiphani. scrm. de latid. Virg. D. Ioan.**

D. Hieron. Etymon nominis Mariae

Eucherius.